

Îndrumări metodologice pentru activități de educație remedială

Educația remedială este parte a educației preocupată de prevenirea, investigarea și tratarea dificultăților de învățare; programele de remediere au drept scop eliminarea decalajului dintre ceea ce știu și ceea ce se așteaptă să știe elevii.

Analfabetismul funcțional se definește prin incapacitatea de a valorifica, în mod eficient, în contexte reale de viață, competențele de bază (cititul, scrisul și socotitul). La nivel liceal, analfabetismul funcțional se manifestă prin dificultăți de selectare/reproducere a informațiilor relevante, de formulare a unui punct de vedere referitor la cele citite, de a face raționamente elementare sau de a putea aplica informațiile obținute în activitatea cotidiană.

Atunci când elevii nu reușesc să învețe, nu au nevoie de „mai mult”, ci de altceva. Este, așadar, de dorit ca profesorii să fie pregătiți să acționeze pentru ca elevii care au nevoie de remediere să simtă că aparțin unei comunități școlare, să fie convinși că pot avea succes, să înțeleagă scopul pentru care învață și, nu în ultimul rând, să creadă în capacitatea lor de a reuși împreună cu colegii și profesorii lor.

Este important ca elevii să fie ajutați să perceapă activitatea remedială ca oportunitate, ca șansă, nu ca o stigmatizare sau etichetare sau ca pe o încărcare suplimentară a programului.

Este benefic ca remedierea să fie realizată ca o activitate în parteneriat între elevii care necesită program remedial, colegi, profesori, consilierii școlari, întreaga echipă managerială și părinți. Acționând în echipă, activitățile remediale ar putea spori calitatea învățării, cu impact asupra rezultatelor școlare și a rezultatelor la examenul de bacalaureat.

Când și cum se pot realiza activități de remediere?

Programul remedial poate debuta când profesorul a identificat nivelul precar al achizițiilor elevului, în urma rezultatelor obținute la evaluarea națională, a evaluării inițiale de la începutul fiecărui an școlar, a evaluărilor inițiale sau sumative ale unităților de învățare, atunci când profesorul observă că progresul în învățare ca urmare a evaluărilor formative este prea lent sau când elevul conștientizează că are nevoie de sprijin și îl solicită.

Activitățile de remediere pot fi realizate:

- ca **modalitate de intervenție pe termen lung, pentru recuperarea unor lipsuri și îmbunătățirea eficienței activității de predare-învățare-evaluare**, cu impact asupra îmbunătățirii competențelor elevilor, în special dacă intervenția începe la clasele a IX-a sau a X-a;
- ca **modalitate de intervenție pe termen scurt, în vederea pregătirii și participării la examenul de bacalaureat**, având ca rezultat obținere de de note cât mai mari, dacă intervenția se realizează la elevii claselor a XI-a și a XII-a. În acest

caz, intervenția presupune antrenarea elevilor pe baza programelor de bacalaureat și familiarizarea acestora cu subiectele specifice probelor de bacalaureat.

Pentru elevii care au nevoie de un **suport minimal, activitatea remedială poate fi realizată în timpul orelor de curs**, prin metode didactice variate, prin sprijin acordat de profesor sau de colegi, prin organizarea învățării în grupe mici.

Pentru cei care au decalaje mari între ceea ce știu și ceea ce se așteaptă să știe, **activitățile remediale se pot desfășura în grupe mici, prin programe organizate special, continuând învățarea/suplimentând timpul alocat** activităților de învățare prin sprijin acordat de profesor și colegi.

Grupul poate fi format din elevii aceleiași clase sau poate fi format din elevi proveniți din diferite clase, constituit special pentru activitățile de remediere. Ceea ce este necesar să fie evident, pentru toți elevii, nu numai pentru cei care necesită remediere, este faptul că **aceste grupe au un caracter deschis, dinamic; elevii pot să intre în grup, în momentul în care consideră sau li se recomandă activitățile remediale și pot să părăsească grupul**, în momentul în care remedierea s-a realizat.

Remedierea în învățare se poate organiza și prin **instruire unu-la-unu**, cu un coleg sau cu un profesor, în anumite secvențe din lecție sau în activități suplimentare.

Pentru organizarea activităților de pregătire remedială trebuie parcurse etapele:

- I-Identificarea punctelor tari și punctelor slabe ale fiecărui elev, în raport cu cerințele școlare.
- II - Dezvoltarea planurilor remediale pentru fiecare grupă. Pe baza analizei testelor inițiale se vor stabili nevoile individuale de remediere ale fiecărui elev.
- III - Asigurarea materialelor auxiliare pentru derularea activităților remediale.
- IV- Derularea activităților remediale.
- V - Monitorizarea și evaluarea activităților remediale.

Pentru realizarea învățării remediale, este necesar ca profesorii **să depășească aspectul formal și să personalizeze proiectarea, organizarea și evaluarea învățării.**

Responsabilitățile profesorului se pot sistematiza astfel:

- diagnosticarea problemelor/nevoilor fiecărui elev;
- identificarea stilului de învățare;
- accesibilizarea și restructurarea conținutului;
- elaborarea unor sarcini de învățare asociate competențelor aflate în deficit;
- acordarea de sprijin pentru autocunoaștere și pentru realizarea reflecțiilor asupra propriilor experiențe de învățare;
- sprijin pentru realizarea unui plan personal de dezvoltare.

În acest sens, una dintre metode este învățarea activă care se realizează prin participarea celui care învață, prin efort personal. și presupune:

- stimularea cât mai multor funcții psihice: percepții, reprezentări, limbaj, memorie, gândire, imaginație, creativitate, afectivitate, voință, motivație;
- colectarea de informații, prelucrarea și sintetizarea acestora;
- căutarea de soluții;
- interpretare, reflecție personală;
- comunicarea, interacțiunea, crearea.

Adolescenții au nevoie:

- să fie implicați;
- să-și construiască propria învățare;
- să-și etaleze instrumentarul mintal;
- să-și demonstreze ce pot, cine sunt;
- să-și manifeste inițiativele;
- să-și identifice propriile capacități;
- de antrenament mintal;
- de o școală care să răspundă nevoilor lor de independență;
- de o școală care îi provoacă să fie activi.

Profesorul trebuie să evite monotonia activităților de la clasă, care generează lipsă de implicare și plictiseală, lipsă de antrenament și, ca rezultate, acumularea de goluri în învățare și rămânerea în urmă. Monotonia orelor poate fi diminuată prin **îmbinarea diferitelor forme de organizare a învățării**: activitatea frontală, cu cea de grup și cu cea individuală. De asemenea, folosirea unor metode didactice variate și participative (Mozaicul, SINELG - Sistemul Interactiv de Notare pentru Eficientizarea Lecturii și Gândirii, Știu sau Cred că știu/Vreau să știu/Am învățat, Turul galeriei, Caruselul, Cvintetul, Jurnalul reflexiv, învățarea pe bază de proiecte) conduce la antrenarea elevilor și la ore atractive.

Profesorul trebuie să știe că activitatea individuală este eficientă doar dacă:

- profesorul cunoaște nivelul de pregătire al fiecărui elev și problemele cu care fiecare se confruntă;
- elevii dețin deprinderi minimale de muncă independentă;
- după rezolvarea sarcinilor independente, profesorul valorizează activitatea elevilor, prin feedback oferit imediat.

Pentru elevii care au nevoie de activități remediale, observarea sistematică este o metodă utilă în identificarea comportamentelor care afectează negativ implicarea în sarcinile școlare și implicit învățarea școlară cât și a celor care pot fi folosite ca suport în motivarea pentru activitatea școlară. În acest scop, sse poate folosi **Fișa de observare sistematică**, prin intermediul căreia profesorul înregistrează informații relevante despre comportamentele elevului observat:

- răspunde/nu răspunde la întrebări în activitățile frontale;
- răspunde la obiect, argumentat/nu răspunde argumentat;
- comentariile au fost/nu au fost în legătură cu tema propusă etc.

De exemplu, profesorul poate urmări, gradul de participare al elevilor la activitățile de învățare în grup, folosind scara de clasificare Likert, cu următoarele întrebări:

1. În ce măsură elevul cooperează la activitățile de învățare în grup?
 - niciodată rar ocazional frecvent întotdeauna

2. În ce măsură elevul solicită ajutorul colegilor
 - niciodată rar ocazional frecvent întotdeauna

3. În ce măsură elevul acceptă ajutorul colegilor
 - niciodată rar ocazional frecvent întotdeauna

4. În ce măsură elevul acordă ajutor colegilor?
 - niciodată rar ocazional frecvent întotdeauna

5. În ce măsură respectă ideile celorlalți?
 - niciodată rar ocazional frecvent întotdeauna

Un prim pas pentru realizarea activităților de remediere este realizarea proiectării didactice pentru un colectiv neomogen, o clasă care are elevi cu potențial diferit, cu niveluri educaționale și motivaționale diferite. Proiectarea unei activități specifice dezvoltării gândirii critice presupune ca profesorul să reflecteze asupra unor aspecte și să își răspundă la câteva întrebări:

Aspecte pentru reflecție	Întrebări anticipative
Motivația	De ce este valoroasă această activitate? Cum se leagă ea de ceea ce s-a predat deja și de ceea ce se va preda mai departe? Ce ocazii de exersare a gândirii critice oferă activitatea?
Obiectivele activității	Ce cunoștințe și semnificații vor fi explorate sau transmise? Ce vor putea face elevii cu acestea?
Condiții prealabile	Ce trebuie să știe și să poată face un elev, deja, pentru a putea învăța ceea ce-i propune activitatea?
Evaluare	Ce dovezi vor exista că elevul a învățat ceea ce propune activitatea?
Resursele și managementul timpului	Cum vor fi gestionate resursele și timpul în activitate?

O secvență de activitate desfășurată în scopul dezvoltării gândirii critice include etapele descrise mai jos. Acestea vor fi avute în vedere în momentul proiectării activităților de învățare pentru secvența respectivă.

Etape	Întrebări anticipative
1. Evocare	Cum vor fi conduși elevii către formularea unor întrebări și scopuri, pentru pregătirea învățării? Cum vor ajunge să-și examineze cunoștințele anterioare, pentru a le aduce în memoria de lucru pe cele necesare ca ancoră pentru învățarea nouă?
2. Realizarea sensului	Cum va fi explorat conținutul de către elevi? Cum își vor monitoriza ei înțelegerea conținutului, pentru integrarea lui în sistemul de cunoștințe existent deja?
3. Reflecție	Cum vor utiliza elevii ceea ce vor învăța? Cum vor fi îndrumați să caute informații suplimentare, răspunsuri la întrebările care mai există și rezolvări pentru neclaritățile rămase? La ce concluzii ar trebui să se ajungă până la sfârșitul secvenței? În ce măsură pot fi rezolvate problemele ridicate?
4. Extensie	Ce alte lucruri pot fi învățate pornind de la această activitate? Ce ar trebui să facă elevii cu noile achiziții, după ce s-a terminat activitatea?

Pentru a se obține rezultate cât mai bune cadrele didactice ar trebui să diversifice strategiile de predare în funcție de stilul individual de învățare al elevului și să folosească material didactic adecvat:

- Planșe cu imagini pentru a se dezvolta limbajul. Imaginile trebuie să fie punct de plecare pentru discuții frontale, care să dezvolte atenția și creativitatea.
- Material distributiv. Elevii pot alcătui mici texte, oral sau scris. Materialul se poate folosi și pentru munca în echipe, grupuri mici care favorizează interacțiunea elevului cu colegii săi.
- Calculatorul îi ajută pe elevi să vadă ceea ce nu pot vedea în mediul lor obișnuit de viață (prezentări Power Point, animații, filme), jocurile pot fi folosite în oricare secvență a lecției: pentru fixarea cunoștințelor, pentru reactualizarea lor, pentru predare.
- Folosirea situațiilor de joc în învățare, jocurile de rol, dramatizarea, folosirea povestirilor cu nume de elevi din clasa sau cu situații prin care au trecut elevii. Jocul stimulează funcțiile intelectuale, modelează procesele afectiv - motivaționale. Prin intermediul jocului elevul se simte responsabil de rezolvarea problemei impuse de joc. Elevul își asuma roluri luate, fie din viața cotidiană, fie din povesti. Jocurile de rol sunt numeroase și vizează învățarea diferitelor conținuturi mult mai ușor.
- Interdisciplinaritatea: descoperirea unei maniere originale de a aborda un subiect comun pentru a crea conexiuni posibile și necesare în vederea atingerii scopului propus, îmbinarea metodelor folosite la celelalte materii.
- Lucrul în grup oferă o gamă largă de interrelații care sprijină învățarea și evidențiază rolul social al acesteia.
- Folosirea metodelor interactive: brainstorming, jurnalul cu dubla intrare, ciorchinele, cubul, eseul de cinci minute(se poate cere elevilor să alcătuiască un text de 4-5 propoziții prin care să-și convingă prietenul să citească un anumit text).

Cum se mărește eficiența activităților de remediere?

- Diversitatea, accesibilitatea și estetica materialului didactic prezentat.
- Cadrul ambiental personalizat cu lucrările elevilor sau schimbarea locației de lucru.

3. Aplicarea unor strategii de învățare prin cooperare ca metode de promovare a armoniei sociale;

4. Percepția și feed-back-ul părinților pe parcursul desfășurării activităților de remediere.

Competența „a învăța sa înveți” este una din competențele cheie care reprezintă abilitatea de a se implica și de a persevera în învățare, de a organiza propria învățare, gestionând eficient timpul și informația, atât individual, cât și în grup. Aceasta include conștientizarea procesului și a nevoilor individuale de învățare, identificarea oportunităților existente și abilitatea de a depăși obstacolele care pot apărea, în scopul realizării unei învățări de succes.

La nivel individual, activitatea remedială presupune:

- identificarea punctelor slabe și a celor forte;
- stabilirea priorităților de învățare;
- alegerea celor mai adecvate metode și strategii;
- înregistrarea progreselor elevilor.

RESURSE EDUCATIONALE recomandate pentru integrarea în activități didactice la disciplina *Limba și literatura română*

Nr. crt.	Resursa	Descriere
1	Lecții AEL - Pachet de resurse interactive, cuprinde lecții de limba și literatura română	<ul style="list-style-type: none"> • Nichita Stănescu, A cincea elegie; • Personalități, exemple, modele: Mihai Eminescu • Mihai Eminescu. Luceafărul; • Mihai Eminescu. Scrisoarea I; • Mihai Eminescu. Glossă; • Mihai Eminescu. Sara pe deal; • Nichita Stănescu. Testament. Dulce scriere târzie...; • Personalități, exemple, modele: I. L. Caragiale • Mihail Sadoveanu: Hanu Ancuței; • Ioan Slavici: Moara cu noroc
2.	https://www.cinemagia.ro/liste/din-literatura-romana-7169/	Listă cu filme și seriale adaptate după romane / nuvele / schițe / piese de teatru / povești / ale scriitorilor români: Marin Preda, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Mihail Sadoveanu, Ion Creangă, I. L. Caragiale, George Călinescu, Ioan Slavici, Radu Tudoran și alții.
3.	https://www.youtube.com/watch?v=DzoWJL_8-qQ	Ecranizarea nuvelei "Moara cu Noroc" de Ioan Slavici
4.	https://www.youtube.com/watch?v=UDTerzXRDMA	Ecranizarea romanului psihologic „Pădurea spânzuraților” de Liviu Rebreanu
5.	https://www.youtube.com/watch?v=bN3ZZkR7aoc	Prezentarea biografiei lui Nichita Stănescu
6.	https://bac.simplu.info/resurse	Subiecte de BAC format PDF
7.	https://www.youtube.com/watch?v=L6GR26B_2vQ	Ecranizarea romanului „Moromeții” de Marin Preda

RESURSE EDUCATIONALE recomandate pentru integrarea în activități didactice la disciplina *Matematică*

Nr. crt.	Resursa	Descriere
1	https://sites.google.com/view/poenaru	Math PDR, Lecții video de Matematica online
2	https://matera.ro/	Matera, Lecții de matematică, E ușor să înveți singur
3	http://invatamate.com/	Lecții de matematică
4	https://bac.simplu.info/resurse	Subiecte de BAC format PDF
5	https://mathforlove.com/lesson-plan/	Math for love, matematică
6	https://www.youtube.com/channel/UCdrtYRb7UTCICSiQVPzfqVw/videos	Monica Petre, tutoriale video de matematică:
7	https://www.youtube.com/channel/UCN8iYW6gZmUI_9JYZC4nvyA/playlists	Serie de tutoriale video

RESURSE EDUCAȚIONALE recomandate pentru integrarea în activități didactice la disciplina *Fizică*

Nr. crt.	Resursa	Descriere
1	http://www.pearltrees.com/crist_nycol/fizica-de-acas/id31020879#1960	Fizica de acasă
2	https://bac.simplu.info/resurse	Subiecte de BAC format PDF
3	https://sites.google.com/site/laboratorvirtualdefizicaii/home/resurse-online	Resurse online - Laborator virtual de fizică (google.com)
4	https://www.youtube.com/watch?v=WiGvAQ_98NM	TeleȘcoala: Fizică – Recapitulare Bacalaureat Mecanică 2 (@TVR2) - YouTube
5	https://www.youtube.com/watch?v=2o6lnT411w	Fizică I Clasa a IX-a I Mecanică - YouTube

RESURSE EDUCAȚIONALE recomandate pentru integrarea în activități didactice la disciplina *Chimie*

Nr. crt.	Resursa	Descriere
1	https://eduvox.ro/experimente-de-chimie-pe-care-le-puteti-face-acasa-program-educational-dezvoltat-de-basf	Experimente de chimie pe care le puteți face acasă - program educațional dezvoltat de BASF (eduVox)
2	https://edu.rsc.org/remote-teaching-support	Royal Society of Chemistry, Remote Teaching Support
3	http://isjiasi.ro/index.php/curriculum-si-inspectie-scolara/resurse-educationale-deschise-isj-iasi/1114-chimie-organica-ghid-de-pregatire-pentru-bacalaureat-2020	CHIMIE ORGANICĂ. GHID DE PREGĂTIRE PENTRU BACALAUREAT 2020
4	https://bac.simplu.info/resurse	Subiecte de BAC format PDF

RESURSE EDUCAȚIONALE recomandate pentru integrarea în activități didactice la disciplina *Informatică*

Nr. crt.	Resursa	Descriere
1	http://www.subiecte.edu.ro	Pentru rezolvarea de probleme
2	http://www.pbinfo.ro	Pentru rezolvarea de probleme
3	http://infoarena.ro	Pentru pregătire de performanță
4	http://www.infobits.ro/	Pentru articole și manuale în format electronic
5	https://bac.simplu.info/resurse	Subiecte de BAC format PDF

RESURSE EDUCATIONALE recomandate pentru integrarea în activități didactice la disciplina *Biologie*

Nr. crt.	Resursa	Descriere
1	http://onlinelabs.in/biology	Laborator virtual pentru biologie
2	http://www.biology.arizona.edu/default.html	Resurse online interactive pentru biologia învățării
3	https://cienciaybiologia.com	Resurse pentru elevi
4	https://e-learningise.weebly.com/biologie.html	Site-uri pentru biologie
5	https://tutoriale-video.ro/category/biologie/	Tutoriale video pentru biologie
6	https://bac.simplu.info/resurse	Subiecte de BAC format PDF

Bibliografie

1. Activitati remediale si de tutorat Ghid clasele IX-XII - Proiectul ROSE (rose-edu.ro)
2. https://www.ltedeleanu.ro/wp-content/uploads/2020/05/ore_remediale.pdf

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.